

## ד"ר אלי בן-אליעזר

רח' דוד המלך 14

תל אביב 64953

טלפון: (03) 6963380

נייד: (052) 5309813

יועץ כינוכי וארגוני

יעוץ בהכנת תכניות אב לחינוך

מאמן אישי

[ebe@netvision.net.il](mailto:ebe@netvision.net.il)

## אדריכל יהושוע שושני

אדריכלות ותכנון ערים

רח' גלוסקין 7 ת"א, 62157

טלפון: (03) 6701122

נייד: (050) 3370777

[Shooky1@shoshany.com](mailto:Shooky1@shoshany.com)

## ד"ר גדעון בן דרור

שדרות שרת 14 א'

רמת שרת, ירושלים 96920

טלפון 02) 641 33 44

פקס 02) 643 04 76

נייד 052) 2994 127

יעוץ ותכנון של מערכות חינוך

יועץ ועדת החינוך והתרבות בכנסת

לשעבר סמנכ"ל פיתוח ובינוי משרד החינוך

[gbdjerus@bezeqint.net](mailto:gbdjerus@bezeqint.net)

## הפורום הציבורי

## כפרי הנוער והפנימיות בישראל

פיילוט בשלושה כפרי נוער לאבחון וגיבוש מודל

לביצוע שיפוצים בתשתיות

אלול תשע"ג

אוגוסט 2013

## 1.האתגר

הפורום הציבורי לכפרי הנוער והפנימיות בישראל החליט, בתיאום עם המינהל לחינוך התיישבותי במשרד החינוך, להעלות לדיון ציבורי את התחום הפיזי והתשתיות של כפרי הנוער. זאת על יסוד עבודת מטה, שתהייה מבוססת על נתונים והמלצות של צוות מומחים שנבחר לצורך זה, על מנת לגייס משאבים לשיפור נושאי השיפוצים והתשתיות בפנימיות של כפרי הנוער.

הפורום מעוניין לקדם ולפתח את נושאי השיפוצים והאחזקה במבנים ובתשתיות, אשר על יסוד תקנים וסטנדרטים מקובלים להגיע למתכונת של מסגרת העלויות הדרושות בנושאים המבטאים את המשמעויות הכלכליות של שיפוץ ואחזקת הפנימיות בכפרי הנוער. נתוני הפיילוט יהוו גם בסיס לגיבוש מודל אשר יאפשר את המשך יוזמת הפורום גם לכפרי נוער נוספים, על יסוד הסטנדרטים שיגובשו.

הפורום הגדיר וקבע את היעדים והמטרות לצוות המומחים כדלקמן:

א. מטרת העבודה לייצר מסמך שאפשר לעשות בו שימוש שמציג את בעיית התשתיות בכפר הנוער ואת דרכי הטיפול בנושא חשוב זה.

ב. תוצרים המצופים הם: הצגת מסגרת עלויות השיפוץ בכל כפר שיובילו לגיבוש סטנדרט מקובל דרכו ניתן להבין את המשמעות הכלכלית של שיפוץ כפר וכן קביעת סטנדרט מקובל לפיו נוכל להבין ולמדוד ולחשב עלויות שיפוץ גם בכפרים מעבר לפיילוט.

לכן סוכם על עריכת פיילוט תחילה ב-3 כפרי נוער: נווה יהודה (המפעל להכשרת ילדי ישראל) בנס ציונה, יוענה ז'בוטינסקי (רשת עתיד) בבאר יעקב וקריית יערים (בעלות משותפת-הסוכנות היהודית וקרן אורן) הסמוך לירושלים.

הננו מתכבדים בזאת להגיש לפורום את המתכונת המתודולוגית לביצוע העבודה המקצועית, את שיטת העבודה ומהלכה, וכן את הנתונים לגבי כל כפר נוער בתחומי השיפוצים והתשתיות, ההמלצות שגובשו, וכן למהותו של המודל שעוצב.

## 2. המתווה האסטרטגי להכנת הפיילוט לשיפוצים ותשתיות בשלושה כפרי נוער

### א. המתכונת המתודולוגית

עלינו להדגיש כי מדובר בפרויקט חלוץ ראשון אשר כמותו לא נערך בכפרי הנוער בארץ, שכן עד היום ריכז המינהל לחינוך התיישבותי את טיפולו בכפרי הנוער לפי קטגוריות של כפרים מפוקחים ומודרכים או כפרים מפוקחים, כאשר הטיפול בפועל היה ברמת הכפר הבודד (ישירות או באמצעות הבעלות). כמו כן, קבע הפורום את הפנימיות בנושא ראשי (ללא תחום בתי הספר), וכן קבע שאין לבחון את ההיבטים הפדגוגיים. המשמעות לגבינו היא, שאין לטפל בהצעות לתכניות אב מוסדיות במבט לעתיד. כמו כן, נקבע שאין לטפל בהיבטים של בניה חדשה כלשהיא. הנחיות אלה מהוות את הבסיס להגדרת מרחב או היקף העבודה.

### ג. כפרי הנוער בפיילוט

<u>הכפר</u>	<u>שנת הקמה</u>	<u>מס' תלמידים בפנימייה</u>	<u>בעלות</u>
יוענה ז'בוטינסקי	1951	200	רשת עתיד
קריית יערים	1950	132	הסוכנות וקרן אורן
נווה יהודה	1977	104	המפעל להכשרת ילדי ישראל

### ג. שיטת העבודה

שיטת העבודה נקבעה בדיונים המוקדמים עם הנהלת הפורום ועם הנהלת המינהל לחינוך התיישבותי, בהם נקבעו העקרונות ולוחות הזמנים לביצוע הפרויקט, כפי שבאו לידי ביטוי בהסכם.

**מכאן ואילך נערכנו כדלקמן:**

1. הוכן נוסח של שאלון, אשר נשלח ל-3 מנהלי כפרי הנוער, לצורך עריכת סקר ראשוני ע"י ריכוז הנתונים בצורה שיטתית בגיבוי נתונים ומפות.
2. נקבעו פגישות וסיורים בכפרי הנוער, פגישות בהן הוסברו מטרות העבודה והנתונים הדרושים בהשתתפות מנהלי הכפרים והצוות הבכיר [נספח א'] :
  - בנווה יהודה : 19/5/2013, 6/6/2013, 4/7/13.
  - בקרית יערים : 13/5/2013, 30/5/2013, 19/6/13.
  - ביוענה ז'בוטינסקי : 7/5/2013, 6/6/2013, 4/7/13.
3. התחומים העיקריים בהם התמקדנו :
  - שיפוצי הפנימיות (כולל השקעות שנעשו בעבר).
  - בעיות בתשתיות הפיזיות (כולל השקעות שנעשו בעבר).
  - בעיות בטיחות (על סמך דוחות של גופים מורשים).
4. האלמנטים הפיזיים שנבדקו, לפי הקבוצות הבאות (בהנחה שיש שוני בין כפרי הנוער) :

**א. הפנימיות:**

- חדרי החניכים (3-4 בחדר, השירותים צמודים או משותפים).
- חדרי המדריכים (או המשפחתון).
- מחסנים.
- מועדון חברתי.
- חדרי טיפול רפואי (רופא, אחות).
- מרכז פרא-רפואי, אם יש.
- מתחם טיפולי (בעלי חיים), אם יש.

**ב. מבנים וחדרי ספח:**

- חדר אוכל.
- מטבח.
- מחסני שירות.
- אולם כינוסים (מועדון כללי).
- חדרי חוגים.
- מרכז למידה.

**ג. תשתיות פיזיות:**

- מיס.
- ביוב.
- חשמל.
- ניקוז.
- שבילים ומדרכות.
- תקשורת.
- גינון והשקיה.
- מתקני חצר.
- מקלוט (מרכזי או ממ"דים).

**5.** פעלנו לגיבוש קריטריונים להערכת הצורך בשיפוצים, החל בשנת ההקמה, בחינת דוחות בדיקה שהוגשו ב-3-5 השנים האחרונות לכפר (לגבי מבנים, דוחות בטיחות, דוחות בריאות וסניטציה, נתונים לגבי התשתיות ודוחות פיקוד העורף). בדקנו נתונים שנמסרו לנו לגבי השקעות, שנעשו בפנימיות ובתשתיות בשנים האחרונות, והנושאים בהם הושקעו הכספים. מתברר שלכל כפר יש צרכים משלו כמו גם יש שוני במקורות השונים מהם התקבלה התמיכה הכספית (מינהל חינוך התיישבותי, רשת עתיד, האגודה לידידות, המפעל להכשרת ילדי ישראל, הסוכנות היהודית, קרן אורן ועוד). ראינו שנעשות פעולות של רה ארגון בתוך מבנים קיימים (כמו בשירותים, בחדרים או המשותפים). האם ובמידה שיש דוחות הנדסיים הקובעים באופן מוחלט שמהמבנה בו גרים החניכים הוא במצב גרוע (או מסוכן). התייחסנו גם למידת התאימות שבין מספר התלמידים הקיים בפנימייה לבין מבנים והפונקציות הדרושים להם במצב הקיים, ללא (עפ"י ההנחיות שקיבלנו) בדיקה של צמיחה בעתיד של הכפר.

**6.** נעזרנו בדוחות וחברות אשר הוכנו בעבר, כמו המסמך של משרד החינוך, משרד העבודה והרווחה וגוינט ישראל (ממרץ 1995) - מדריך לתכנון בניה וחידוש פנימיות לילדים ובני נוער, תוך התמקדות בפנימיות, וללא התייחסות למבני בתי הספר, בהתאם להנחיות.

**3. התוצרים:**

עבודת הפיילוט כוללת את התוצרים הבאים:

1. **הכנת נוסח של שאלון ראשוני/בסיסי**. השאלון כולל מידע ונתונים לגבי כל כפר נוער, בהיבטים של המהות החינוכית, מפת מיקום מבני הפנימיות בכפר, ושאלות הקשורות למבנים, לתשתיות הפיזיות, לדו"חות ולסקרים שבוצעו ע"י גורמים מורשים שונים (בנושאי בטיחות, תשתיות פיזיות, מים, חשמל, ביוב, דרכים ושבילים, הנחיות פיקוד העורף, כבאות וכד').  
ריכוז נתונים אלו הינו ראשוני וייחודי לכל כפר וכפר, דבר שלא היה קיים באף כפר ודרש התארגנות והכנות רבות להשלמת השאלון במלואו.  
המידע המרוכז והמפורט הווה את הבסיס להמשך העבודה המקצועית.

**להלן הנוסח המלא והמפורט של השאלון.**

## פורום כפרי הנוער בישראל - שאלון מצאי ומצב פיזי

### א. נתונים כלליים

1. שם המוסד: \_\_\_\_\_
  2. כתובת: \_\_\_\_\_
  3. טלפון קווי: \_\_\_\_\_ טלפון סלולארי: \_\_\_\_\_
  4. מנהל המוסד: \_\_\_\_\_  
יו"ר הועד המנהל: \_\_\_\_\_
  5. שנת הקמת המוסד-בית הספר: \_\_\_\_\_ הפנימייה: \_\_\_\_\_
  6. סה"כ תלמידים במוסד: \_\_\_\_\_ מהם בפנימייה: \_\_\_\_\_  
טווח גילאים: \_\_\_\_\_
  7. הבעלות: \_\_\_\_\_
  8. סטאטוס(עמותה, חברה בע"מ, הקדש): \_\_\_\_\_
  9. מפוקח, או מודרך, ע"י המינהל לחינוך התיישבותי: \_\_\_\_\_
  10. הגדרת הפנימייה (טיפולית, שיקומית, חינוכית, אחר): \_\_\_\_\_
- \_\_\_\_\_
11. רשימת מסמכים שיש לצרף: (דף אחרון)

## ב. תחומי הבדיקה

1. פנימיות - שטח כללי של המגרש (בדונמים): \_\_\_\_\_

- טבלת מבנים לפי יעוד ושטחם הכולל (ברוטו): \_\_\_\_\_

מס' קומות \_\_\_\_\_ גיל המבנים \_\_\_\_\_ סוג הגג \_\_\_\_\_

- כמה חדרי לינה \_\_\_\_\_ כמה תלמידים בכל חדר \_\_\_\_\_

- מספר חדרי רחצה ושירותים: \_\_\_\_\_

- מס' קבועות סניטריות (אסלות, מקלחות, כיורים ומשתנות): \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

- שירותים ורחצה צמודים לכל חדר, או לכל מס' חדרים: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

- חדרי מדריכים בתוך הפנימיות, מס' חדרים וגודל: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

- חימום ומיזוג הפנימיות: \_\_\_\_\_

- פריסת מרחבים מוגנים במבנה, מקלטים ציבוריים מחוץ למבנה: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

2. חדר האוכל מרכזי, חדר אוכל בקבוצה או במשפחתון:

- גודל אולם ההסעדה: \_\_\_\_\_

- מספר מקומות הישיבה: \_\_\_\_\_

- המטבח: סוג המטבח (מבשל, חימום, קייטרינג): \_\_\_\_\_

מס' המנות שמכין המטבח ביום: \_\_\_\_\_

גודל: \_\_\_\_\_ מכשור: \_\_\_\_\_



### 3. אולם הספורט (משרת גם את בית הספר):

- א. הזירה המרכזית- גודל: \_\_\_\_\_ גובה: \_\_\_\_\_ מושבים: \_\_\_\_\_
- ב. מספר חדרי שירותים ורחצה: \_\_\_\_\_
- ג. כמות מחסנים וגודל: \_\_\_\_\_
- ד. מצב אחזקה: \_\_\_\_\_
- ה. סוג הגג: \_\_\_\_\_

### 4. חדרי ספח:

- א. מרכז למידה, מח"מ (גודל): \_\_\_\_\_
- ב. גודל אולם התכנסות: \_\_\_\_\_
- ג. מספר וגודל חדרי פעילות חברתית/אחרת: \_\_\_\_\_
- ד. מס' וגודל חדרי צוות: \_\_\_\_\_
- ה. חדרי מגורים לצוות ולמשפחותיהם:  
כמה דירות: \_\_\_\_\_ גודלם: \_\_\_\_\_

### 5. תשתיות (מחוץ למבנים ובמבנים)

- **מים** - אורך צנרת בקמפוס: \_\_\_\_\_ בפנימיות: \_\_\_\_\_
- אפיון לחץ וספיקה - האם מספיק להידרנטים  
ולמתזים: \_\_\_\_\_
- **חשמל** - הולכה עילית או הולכה מוטמנת: \_\_\_\_\_
- גודל חיבור ראשי (האם מספיק?): \_\_\_\_\_
- מצב אחזקה: \_\_\_\_\_

- **ביוב** - סוג צנרת: \_\_\_\_\_ אורך צנרת: \_\_\_\_\_
- חיבור למערכת יישובית/או מקומית: \_\_\_\_\_
- בורות ספיגה: \_\_\_\_\_
- **תקשורת**(טמונה או עילית): \_\_\_\_\_ אורך: \_\_\_\_\_ סוג: \_\_\_\_\_
- **מדרכות**(בין מבני הפנימייה ואל ביה"ס): \_\_\_\_\_
- כבישים פנימיים וחצרות משחק: \_\_\_\_\_

### 6. מידע על פעולות אחזקה בפנימייה בעבר :

- במבנים, בתשתיות :
- האם ומתי נעשו עבודות שיקום תשתיות בעבר: \_\_\_\_\_
- מים, חשמל, ביוב, תקשורת: \_\_\_\_\_
- באיזה שנים: \_\_\_\_\_
- מה הן סוגי העבודות: \_\_\_\_\_
- כמה כספים הושקעו: \_\_\_\_\_
- מאיזה מקורות: \_\_\_\_\_
- דוחות ביקורת (מ- 10 שנים אחרונות):
- רשות כיבוי: \_\_\_\_\_
- ממונה בטיחות: \_\_\_\_\_
- דו"ח מבדק אחרון בפנימייה: \_\_\_\_\_
- פקע"ר (מיקלוט, ממ"דים): \_\_\_\_\_
- לשכת הבריאות/איכות הסביבה: \_\_\_\_\_
- תנאים שנדרשו לביצוע ע"י ועדות או גופים מאושרים
- ולא בוצעו: \_\_\_\_\_

7. פיתוח סביבתי :

דשאים ועצים: \_\_\_\_\_

מדרכות: \_\_\_\_\_

עמודי תאורה בשטח הפנימייה: \_\_\_\_\_

תאורת גדר: \_\_\_\_\_

8. סדר עדיפות בטיפול במבנים ובתשתיות- ציין את מספר

המבנים לפי החשוב יותר: \_\_\_\_\_

9. מסמכים חשובים שיש לצרף:

א. שטח הפנימיות, ומפה עם סימון המבנים ויעודים .

ב. צילום אויר (אם יש).

ג. דוחות בקורת: מלשכת הבריאות, משירותי כיבוי אש,

מערכות החשמל, פיקוד העורף, בטיחות.

ד. עבודות שיפוץ שנעשו בעבר (מבני פנימיות ותשתיות).

ה. דוחות הנדסיים עדכניים על מצב תחזוקת התשתיות.

## 2. תיק מוסדי לכל כפר נוער שבפילוט:

- א. יוענה ז'בוטינסקי.
- ב. קריית יערים.
- ג. נווה יהודה.

התיקים הוכנו במבנה אחיד וכוללים את המרכיבים הבאים:

- א. כפר הנוער- המהות החינוכית.
- ב. מפת הכפר, תוך סימון המבנים המשרתים את הפנימייה.
- ג. מאפיינים היסטוריים של הנתונים הפיזיים.
- ד. נתונים מפורטים על מבני המגורים והשירות בפנימייה.
- ה. נתונים על מערכות התשתית- מים, ביוב, חשמל, תקשורת, כבישים ודרכים, מדרכות, גדר חיצונית, מקלוט.
- ו. המלצות ומסגרת עלויות לחיזוק ושיפוץ מבני הפנימייה והתשתיות הפיזיות. פירוט התיק של כל כפר נמצא בפרק 6 בהמשך.

## 3. מסגרת עלות השיפוץ לכל כפר כחלק מהתיק המוסדי:

להלן ריכוז האומדנים להיקף עלות השיפוצים הדרושים במבני הפנימייה והתשתיות הפיזיות של כפרי הנוער שבפילוט תוך מתן עדיפות לנושאי בטיחות של כל כפר. הפירוט המלא של צפי היקף עלויות השיפוצים נמצא בתיק המוסדי של כל כפר [פרק 6].

יוענה ז'בוטינסקי	סה"כ - 3.792.000 ₪
קריית יערים	סה"כ - 3.384.500 ₪
נווה יהודה	סה"כ - 4,045,5000 ₪

האומדנים התקציביים נעשו על בסיס הסקרים הפיזיים שהוכנו עבור הכפר ע"י גורמים מקצועיים חיצוניים וכן בהתחשב באינדיקטורים הכלליים לשיפוצים במבנים וחיזוק תשתיות פיזיות המבטאים ממוצעים ארציים.

**4. אינדיקטורים להערכת עלויות השיפוצים ושיקום התשתיות (ציוד וביצוע)**  
**המחיר לא כולל מע"מ ותכנון**

● **הבהרות לאינדיקטורים :**

1. העלויות המפורטות בפרק זה, מתבססות על מחירים מקובלים בעבודות במוסדות  
 חינוך פנימייתיים וכן על מחירון משרד השיכון לעבודות פיתוח שטח, באזור המרכז.
2. על פי מדיניות משרד החינוך, אין לבצע עבודות שיפוץ בעלות גדולה מ- 60% מעלות בניה חדשה.
3. בחרנו מדרג לעבודות שיפוץ לפי "עומק השיפוץ":  
 שיפוץ עמוק, שיפוץ בינוני ושיפוץ קל, בכדי שישמש קנה מידה ראשוני לאומדן עלויות  
 שפוץ בהתאם לסוג העבודות הנדרשות.
4. עלות עבודה ואומדן עשויים להשתנות עד 25% בהתאם לאזור הגאוגרפי/האקלימי, הקרקע,  
 חומרי הגמר החיצוניים וכוח העבודה המצוי באזור.
5. הגדרת סוג העבודה באומדנים שהכינו הכפרים והבעלויות, ע"י אנשי מקצוע שונים, יכולה  
 לגרום לפערי מחירים ולהערכות כספיות שונות. לכן מומלץ לבדוק לעומק את הנתונים  
שמוסרים הכפרים.

א. **במבנה מגורים :**

1. שפוף "עמוק" במבנה מגורים - 60% מעלות בניה חדשה = 3,000 ש"ח/מ"ר.  
 (החלפת גג רעפים, כלים סניטריים, ריצוף, חיפוי דלתות,  
 ועבודות גמר).
2. שפוף בינוני - 40% מעלות בניה חדשה = 2,000 ש"ח/מ"ר.  
 (התאמות ושינויים פנימיים)
3. שפוף קל - 20% מעלות בניה חדשה = 1,000 ש"ח/מ"ר.  
 (צביעה ותיקונים שונים).
4. שפוף ח' רחצה ושרותים (אסלה כיורי מקלחת) כ - 8 מ"ר = 41,000 ש"ח קומפלט.
5. החלפת מטבח כולל ארונות, שיש ואינסטלציה (כ- 20 מ"ר). = 30,000 ש"ח קומפלט.
6. התקנת מעלית חיצונית למבנה בן 2-3 קומות  
 (ללא התאמות במבנה). = 200,000 ש"ח קומפלט.

7. לוח חשמל מרכזי למבנה = 40-60,000 ₪
8. לוח חשמל דירתי בפנימייה = 1,300 קומפלט.
9. מערכת אוורור וסינון במקלט/ממ"מ, לחלל עד 50 מ"ר  
כולל איטום פתחים, צביעה, ואביזרים סניטריים דרושים. = 40,000 ₪

**ב. בפיתוח ובתשתיות: (מתוך מחירון משרד השיכון)**

**ריצופים**

1. יציקת משטח בטון מסורק לשבילים בעובי 10 ס"מ  
כולל רשת ברזל והכנת תשתית. = 200 ₪/מ"ר
2. ריצוף באבנים משתלבות בעובי 6 ס"מ לא כולל תשתית = 120-160 ₪/מ"ר
3. אבן גן לשביל - שיפועית או מעוגלת = 125-230 ₪/מ"א
4. ריצוף באריחי גומי למתקני משחקים (ללא מצעים) = 335 ₪/מ"ר.
5. ריבוד מגרש כדורסל קומפלט (640 מ"ר) = 60,000 ₪

**קירות פיתוח ומסלעות**

6. קירות תומכים (כובד) גב בטון, חזית מאבן פראית,  
עבוד ראש קיר מבטון, כולל חפירה ומילוי. = 460 ₪/מ"ר
7. קירות תומכים מבטון מזוין = 1,400 ₪/מ"ק.
8. מסלעה מאבנים ארגזיות = 240 ₪/מ"ר.

**גדרות פרגולות**

9. גדר סבכה מעוצבת בגובה 2 מ' (פרופילים) = 570 ₪/מ"א
10. גדר למגרש ספורט בגובה 4 מ' (רשת מגולבנת) = 740 ₪/מ"ר
11. שער דו כנפי (מגדר רשת) 4.7/4 מ' = 10,000 ₪ קומפלט
12. פרגולה מפלדה והצללת רשת עץ = 1,400 ₪/מ"ר.
13. הצללה מסוג מפרשים (כבלים ועמודי פלדה) = 175 ₪/מ"ר.

**ביוב והשקיה בפיתוח**

14. החלפת ראש מערכת השקיה = 5,000 ₪ קומפלט
15. החלפת קו ביוב בקוטר 6" (קומפלט) = 300 ₪/מ"א

תאורה בפיתוח

16. יסוד לעמוד תאורה בגבהים שונים = 1,000-1,300 ₪ לעמוד
17. עמוד תאורה למגרש ספורט H=12 (ללא גוף תאורה) = 25,000 ₪
18. עמוד תאורה מפלדה קוני דגם "בננה" H=6 (ללא גוף תאורה) = 3,700 ₪
19. כנ"ל בגובה H=10 (ללא גוף תאורה) = 5,900 ₪
20. גוף תאורה נל"ג או מטל הלייט 150 וואט = 1,300-2,300 ₪

**פרק תשתיות מים וביוב** - בפרק זה יתכנו סוגי עבודה רבים ומגוונים ולכן עקב השונות בעבודה לא נתנו אינדיקאטורים כספיים כוללניים.

**פרק מערכות כיבוי וגילוי** - העבודות בפרק זה תלויות בדרישות רשויות הכיבוי ובתנאי התשתית והמבנה והן מגוונות ביותר, (גלאים, מתזים, רכזות, מאגרי מים, משאבות וכד'י). יש לבדוק כל מקרה לגופו.

#### **4. המודל לשיפוץ, שיקום תשתיות וחידוש פנימיות בכפרי הנוער:**

המודל המוצע בזה מבוסס על מטרות העל שהוצבו ע"י הפורום הציבורי לכפרי הנוער והפנימיות בישראל, בשיתוף עם המינהל לחינוך התיישבותי במשרד החינוך:

1. הצגת מסגרת עלויות השיפוץ בכל כפר שיובילו לגיבוש סטנדרט מקובל דרכו ניתן להבין את המשמעות הכלכלית של שיפוץ מבנים ותשתיות.
2. קביעת סטנדרט מקובל לפיו תוכל הנהלת הפורום להבין, למדוד ולחשב עלויות שיפוץ גם בכפרים מעבר לפיילוט.

להלן מרכיבי המודל כפי שעוצבו ונבחנו בפיילוט הלכה למעשה

#### **א. התנעת העבודה והודעה רשמית:**

העבודה המקצועית של הפרוייקטור או האחראי לנושא מתחילה לאחר הודעה רשמית שיוצאת מטעם המינהל לחינוך התיישבותי למנהל של כל כפר נוער שבתוכנית השיפוצים [נספח ב'] .

#### **ב. מילוי שאלון ראשוני/בסיסי על ידי כל מנהל כפר נוער:**

הפגישה של הפרוייקטור עם כל מנהל כפר נוער מתבססת על שאלון ראשוני הכולל את המידע והחומר אשר על מנהל הכפר להכין לקראת הדיון בהשתתפות הצוות המקצועי של הכפר. השאלון כולל:

1. נתונים כלליים על הכפר (שנת הקמה, בעלות, מס' תלמידים בפנימייה וכד').
2. תחומי הבדיקה בפנימיות (מפה, מבני התלמידים, מבני המדריכים, שירותים ומקלחות, מקלוט, חדר האוכל, מטבח, אולם הספורט, מבני ספח שונים).
3. תשתיות פיזיות (מים, חשמל, ביוב, תקשורת, כבישים, מדרכות, גדר, עמודי תאורה בפנימייה ובגדר החיצונית).



### ג. ריכוז דוחות ביקורת וסקרים שהוכנו ע"י הגורמים המוסמכים:

מנהלי הכפרים מציגים את כל דוחות הביקורת שהוגשו להם ע"י הגורמים המוסמכים (משרד הבריאות, הרשות לכבאות ומניעת דלקות, דוחות הנדסיים לגבי מצב המבנים ומצב התשתיות, דוחות פיקוד העורף לגבי מקלט וממ"דים). כולל נושאים בהם נמסרו לכפרים דוחות שנתיים, וכן כולל תחומים בהם נעשו עבודות ביקורת מדי כמה שנים. כל זאת בהסתמך על סקר הנדסי של מבנים קיימים שמקיף של כל המבנים בכפר. מפרט מוצע של הסקר ההנדסי מצורף בנספח ג' הפרוייקטור יחד עם המנהל והצוות המקצועי בכפר, בוחנים ביסודיות תוך בדיקות יסודיות של הדוחות השונים, כולל את כל הנתונים לגבי עלויות והוצאות לעבודות שיפוץ ועבודות תשתית, או פתרון בעיות בטיחות, אשר נעשו בכל כפר במהלך עבודתם השוטפת, כדי לתקן ליקויים בנושאים השונים.

### ד. קווים מנחים להערכת המצב טרם המלצות:

במטרה להעמיד בסיס אובייקטיבי אחיד ומוסכם לגיבוש האומדנים הדרושים לטיפול במצב, זאת מניתוח המידע והנתונים שהתקבלו מכל המקורות, נקבעו קווים מנחים כדלהלן:

1. התלמיד במרכז- לרווחת החניך (לפני תשתיות).
2. מערך השיקולים יהיה לפי סדר העדיפויות הבא:
  1. תיקון מפגעי בטיחות (חשמל, כיבוי אש ושעת חירום).
  2. חדרי החניכים- מגורים ושירותים, מגורי צוות.
  3. מבני חדר האוכל והמטבח.
  4. פיתוח סביבתי (מדרכות, שבילים דשאיים).
  5. תשתיות פיזיות (מים, ביוב, חשמל, כבישים).

### ה. לוחות זמנים לביצוע הסקר בכל כפר נוער

הפיילוט ב-3 כפרי הנוער בוצע במהלך שלוש חודשים (מאי, יוני, יולי 2013). אשר נראה לנו כזמן סביר ונכון. מומלץ לקבוע שלוש חודשים יהוו תקופת זמן סבירה להשלמת הסקר המקצועי בכל כפר על ידי הפרוייקטור. יש לקחת בחשבון את זמן ההטמעה של אנשי הכפר בהבנת המשימה (אשר לכולם היא פעם ראשונה בהיקף כזה), כמו כן נדרש זמן להכין ולרכז את החומר הרלוונטי בצורה שיטתית וממוקדת, בהתאם ל-5 תחומי הבדיקה שצוינו לעיל.

### **ו. האומדן התקציבי לעלויות השיפוץ ושיקום התשתיות**

האומדן התקציבי שנעשה בכל כפר נוער מבוסס הן על דוחיות הבדיקה וסקרים שנעשו ע"י הגורמים החיצוניים המוסמכים השונים, אשר היוו את הבסיס להשקעות הדרושות לתיקון הליקויים השונים, תוך מתן עדיפות לנושאי הבטיחות. והן על האינדקאטורים להערכת עלויות השיפוצים ושיקום התשתיות שהוכנו כאחד התוצרים לדוח זה ומשמש כמקור התייחסות והשוואה להצעות המחיר והערכת עלות השיפוצים שהומצאו על ידי הנהלת הכפר. יש להדגיש גם את הצורך להקצאת משאבים לבדיקה ספציפית מוקדמת, בנושאים שונים (מים, ביוב, חשמל) וכן לביצוע סקר מבנים [מפרט בנספח ג'] על מנת להגיע להגדרה מדויקת יותר בזמן שבו יתוקצבו התחומים הללו, טרם תחילת העבודות.

הפעלת המודל על כל מרכיביו בסדר הפעולות המוצע, יאפשר לפורום הציבורי של כפרי הנוער והפנימיות בישראל לקבל החלטות מבוססות נתונים ותמונת מצב עדכנית. כמו גם להכין תוכנית אסטרטגית ארוכת טווח לתקצוב בהתאם ולשיפור משמעותי של המצב התשתיתי בכפרי הנוער, תוך שמירה והקפדה על איכות חייהם וביטחונם של חניכי הפנימיות.

## 5. מסקנות והמלצות לשלבים הבאים שמעבר לפיילוט

עבודת האבחון שנעשתה בשלושה כפרי הנוער כפיילוט, היא עבודת חלוץ במכלול הנושאים הקשורים לפנימיות ולתשתיות הפיזיות, והמסקנות הראשונות העולות מן החומר הן בעיקרן:

1. שונות רבה בין כפר לכפר במאפיינים הראשיים שהינם- שנת הפעלת הפנימיות, המצב הפיזי של המבנים, איכות התשתיות שהונחו לעיתים לפני עשרות שנים, פעולות האחזקה השוטפת שהיו תלויים בזמינות תקציבים ייעודיים (ובעיקר חסרונם), וכן יכולת הכפר להשיג משאבים מהממשלה ומהבעלות. כמו גם גילאי, הרכב והגדרות חינוכיות של החניכים.

2. על הכפרים להתמודד לעיתים תכופות, בחוקים ובתקנות חדשים אשר יצאו מטעם גופים רגולטורים שונים כמו: (משרד הבריאות, כבאות ומניעת דליקות, בדיקות בטיחות, פיקוד העורף)- דבר המחייב אותם לשלם על הבדיקות כמעט מדי שנה ולהשקיע בתיקון הליקויים ללא מקורות כספיים מתאימים. ריכוז הנתונים הללו שבוצע ביחס לכל כפר, הוו את הבסיס לאומדנים התקציביים.

3. האומדנים התקציביים מבוססים על דו"חות הגופים המורשים על חוות דעת מקצועיות שהוגשו לכפרי הנוער, וכן על אינדיקטורים ומפרטים ארציים (של משרד השיכון, משרד החינוך ומשרד הרווחה). בשלב זה, לא נראה שאפשרי להכין טבלה מרכזת אחת, בגלל הבדלים מסוגים שונים (כמו: עמודי חשמל לתאורה, מספר העמודים הדרוש, ובעיקר בהבדלים לגבי עלות העבודות בשטח כמו אדמה סלעית או חולית).

מן המסקנות עולות ההמלצות הבאות:

1. סך הכולל של כפרי הנוער הפנימייתיים בארץ לפי קטגוריות של המינהל לחינוך התיישבותי שבמשרד החינוך הוא כ- 71 [נספח ד'].  
 רצוי להכין בחוברת מרכזת עבודת מטה של מוסדות אלה, עם הנתונים העיקריים: שנת הקמה, מספר תלמידים בפנימייה (קיים ואפשרי), סוג הבעלות והגדרת מידת הקריטיות של בעיות שיפוצים במבני הפנימיות וכן של התשתיות הפיזיות, עפ"י מידע קיים.
2. מוצע לבצע שלב נוסף של סקר ואבחון (פיילוט נוסף) של כ-10 כפרי נוער נוספים, על יסוד המודל שגובש ושיטת העבודה שהופעלה בפיילוט הראשוני.
3. מומלץ ביותר להכין במתכונת ביצוע האבחון והסקר [על פי המודל המוצע] דוחות מסודרים עבור כל הפנימיות שיהוו בסיס לתכנית רב שנתית (5 שנים).  
 על יסוד הקריטריונים וסדרי עדיפויות שיקבעו על ידי הפורום, להשקיע בהתאם למסגרות התקציביות למימוש תכנית האב הרב שנתית.
4. מן הראוי לקדם את מימוש ההמלצות ב-3 כפרי הנוער (הפיילוט) בהתאם להגדרת הצרכים ובהתאם לאפשרויות התקציביות- ולא להמתין לעבודות אבחון בכפרי נוער נוספים (סעיפים 2-3).  
 רצוי גם לקדם הקצאת משאבים, כמומלץ בכל כפר, לבדיקות ספציפיות נוספות וחשובות טרם הוצאה לביצוע.
5. מומלץ לפורום כפרי הנוער להביא לידיעת שר החינוך והמנכ"ל את עבודת הפיילוט, כדי להגביר המודעות לנושא, לייצר מסגרת למחויבות המשרד למבני הפנימיות לפחות כמו למבני בתי הספר, לגייס משאבים ותקציבים משמעותיים לשיפוץ ושיקום הפנימיות, וכן כדי להקדים את התנעת התהליך שיש לו משמעות לאומית רחבה.